

„FERESTRE DESCHISE“ de Paul Everac

Data premierei: 23 octombrie 1960. Regia: Mihai Dimiu. Decoruri: Erwin Kuttler. Costume: Maria Bodor. Distribuția: Nicolae Albani (Directorul); Romeo Mogoș (Vladimir Calistrat); Zoe Stănescu (Rina); Ovidiu Stoichiță (Petre Urlea); Livia Baba (Vica); Lucian David (Ionel); Ion Dirdea (Gavrilaș); Paul Lavric (Doctor Alex. Rădulescu-Firu); Ion Ghișe (Dinu Rădulescu); Dorina Stanca (Virginia Sădeanu); Eugen Nagy și Mircea Hindoreanu (Claudiu Sădeanu); Nicu Niculescu (Sudrigean Axente); Angela Albani (Rozica); Const. Stănescu (Frențiu Teodor); Angela Costache (Schöner Tereza); Ion Bessoiu (Stelică Fotea); Sebastian Papaiani (Coteu Ioan); Stelina Stoicovici (Marina); Dorel Bantaș (Inginer Turturică); Paul Mocanu și Cornel Nicolescu (Inginer Stoian); Boris Strelciuc (Ioachim Boca); Teodor Portărescu (Țirlea Traian); Francisk Kőváry (Mărcuș Pavel); Emilia Georgescu (Biró Gherghina); Viorel Branea (Răchișan Vasile); Nicolae Rodeanu (Clientul); Ștefan Erdős (Mecanicul de la turbine); Gizi Baras (O martoră); Ligia Bossie (O persoană din asistență la Tribunal); Eugenia Barcan (Secretara); Emil Schneider (Dispecerul).

Prima oară, piesa lui Paul Everac, *Ferestre deschise*, a fost frumos valorificată pe scena unui teatru bucu-reștean de către regizorul Horea Popescu. Din spectacolul de atunci reieșea dificultatea aducerii pe scenă a acestui text, dificultate izvorită pe de o parte din multitudinea de fapte și observații atașate problemei centrale urmărite de autor, iar pe de altă parte, din însuși caracterul de reportaj dramatic pe care-l are textul: o dinamică succesiune de episoade dintre cele mai diferite, legate prin firul conflictului. Astfel, de-a lungul unei singure piese apar aspecte de viață, conflicte și eroi, ce-și propun să reprezinte (măcar în parte) lumea cetății industriale a Hunedoarei, toate acestea părînd a se desfășura în propriul lor făgaș, dar strîns dependente totuși de tema piesei: *redarea unui moment important din viața uzinei*.

Pe scena Teatrului de Stat din Sibiu, *Ferestre deschise* a fost pusă în scenă de regizorul Mihai Dimiu. Despre acest spectacol a început să se vorbească încă de acum cîteva luni, cînd a fost prezentat la Brașov, cu prilejul unei întîlniri a teatrelor din regiune.

Care sînt, pe scurt, meritele montării sibiene? Primul este *tinerețea, spiritul nou, viu, optimist*, ce se degajă din desfășurarea spectacolului și totodată, *climatul de voie bună*, atît de specific vieții noastre. De aceea, el captează pe spectator, care-i simte autenticitatea, intră în atmosfera piesei cu sentimentul că a pătruns în viață, dar în același timp și cu sentimentul unei tratări artistice a celor mai obișnuite și de fiecare zi, probleme ale lui. Spectacolul te ține mereu curios și mereu gata să aplauzi pledoaria au-

torului și traducerea ei în expresie scenică, datorată întregului colectiv de interpreți. Mihai Dimiu a redat viața orașului industrial nu ca un turist, ci ca un om care o cunoaște. De aceea, caietul său de regie nu e doar adnotație tehnică, ci o traducere în expresie regizorală a unor constatări vii, ce-l afectează vibrant. Regizorul „trăiește“, alături de eroii aduși de Paul Everac, prin ferestrele ce le deschide succesiv în lumea cocsului și oțelului. De comun acord cu pictorul-scenograf Erwin Kuttler, el a dat cadrului scenic nu o simplă materializare de decor a respectivelor momente din piesă, ci, în primul rînd, caracterul panoramic, evocator nu numai al cadrului, ci, mai ales, al *noului* de pe aceste locuri, pe fundalul cărora apar, succesiv, episoade de viață ce își trag, toate (pînă la urmă chiar și Rina, soția inginerului Calistrat, este scoasă din impasul ei de viață tot de către spiritul optimist și înnoitor al acestei lumi), obîrșia din climatul muncii creatoare a constructorilor socialismului.

Problema de bază a piesei este preocuparea colectivului uzinei de a realiza cocsul, ceea ce a însemnat o mare cucerire a industriei noastre. Enunțată astfel, problema ar putea părea aridă, dacă n-am adăuga pe dată că, în tratarea piesei, ea devine o adevărată problemă de viață, o problemă de fiecare clipă a tuturor celor angajați în procesul producerii cocsului, fapt ce nu rămîne un simplu dat de ordin tehnic, ci o chestiune vitală căreia eroii piesei își închină cunoștințele lor, față de care își dovedesc abnegația, eroismul lor în muncă. Meșteșugul lui Paul Everac stă aci în surprinderea acelui fond uman, comun oamenilor noștri, pe care îi diferențiază însă — prin

ceea ce au ei mai personal, mai caracterizant — cu mijloace de expresie puține, dar pregnante. De aceea, majoritatea personajelor par complexe, fără a fi compuse, ci autentice, veridice. Deși puține, trăsăturile personajelor sînt puternice și, ceea ce este foarte important, nu le unilateralizează, ci le diferențiază, păstrîndu-le totodată și fondul lor comun. Stelică Fotea, de pildă, deși surprins prin ceea ce are el mai „colorat” în felul său de a se comporta, nu este totuși înțeles de spectator numai prin această prismă, ci, mai ales, prin fondul său *real* sufletesc, care se dezvăluie în procesul de muncă în colectiv, prin curajul, abnegația lui, lipsită de fanfaronadă (deși totul părea că pledează la el pentru aceasta). Își are aci, fără îndoială, meritul, și interpretul sibian al acestui personaj, Ion Bessoiu, care a avut înțelegerea și măsura personajului, nelăsîndu-se tentat să facă din el un rol de succes facil, ci pe acela al unui adevărat om nou, care se dezbară destul de lesne de unele apucături ușuraticе (prezente, mai ales, în vocabularul său).

Regia a căutat să creeze un plan de preocupare, care să fie permanent în mintea spectatorului, indiferent de succesiunea episoadelor; a căutat să rețină *rezolvarea problemei centrale* a piesei, care și întreține conflictul ei, permanent în atenția spectatorului. Cu ajutorul scenografiei, care și ea imprimă, prin cadrul decorativ, *problematica mare* a piesei, Mihai Dimiu a redat episoadele acesteia cu naturalețe și firesc, fără teatralism, fără patos exte-

rior, urmărind autenticitatea, veridicul, fără a deveni însă banal, ci convingător artistic.

Toate acestea au fost posibile în primul rînd datorită dăruirii cu care colectivul însuși a muncit la transpunerea scenică a acestei piese.

Meritul principal al regiei este de a fi ridicat colectivul de interpreți la o vibrație unică, de a fi dat *stil* interpretativ unui colectiv în care mai există, pe ici, pe colo, înclinații spre manierism, către formele pe care, în general, căutăm să le eliminăm din arta noastră scenică. Odată realizată sudura colectivului, regizorul sibian a căutat să obțină din partea interpreților adîncirea problemelor personajelor, aflarea acelor posibilități ale interpreților care să servească cel mai bine la exprimarea eroilor piesei pe scenă. Un alt merit al spectacolului este de a fi echilibrat valoarea rolurilor privity din punct de vedere strict interpretativ, astfel încît nici chiar acele personaje înzestrate de autor cu o culoare mai puternică, redată în special printr-o vorbire dialectală atrăgătoare și lesne de exploatat în sine, să nu fie lipsite de forță de caracterizare și, în același timp, personajul să nu devină solist, ci să rămînă în canavaua desfășurării dramatice. Un exemplu în acest sens este realizarea actriței Angela Costache (Tereza Schöner). Toate aceste fapte ridică valoarea interpretării colective și sînt de natură să dea o deosebită adîncime și vibrație spectacolului sibian cu *Ferestre deschise*.

M. Al.

TEATRUL SECUIESC DE STAT DIN TÎRGU MUREȘ

„ZIARIȘTII” de Al. Mirodan

Data premierei: 2 mai 1961. Regia: Harag György. Decoruri-costume: Háy Lajos. Distribuția: Lohinszky Lóránd (Cerchez); Tamás Ferenc (Tomovici); Sinka Károly (Brînduș); Szamosy Kornélia (Marcela); Tóth Tamás (Toth); Tarr László (Romeo); Gyarmati István (Leu); Ferenczi István (Mișu); Kiss László (Gurău); Mózes Erzsébet (Dorina); Magyar Gergely (Vișoru); Nagy József (Pietrosu); Varga József (Tipograful bătrîn); Nagy Imre (Tipograful tînăr); Bedő Ferencz (Tipograful); Suba Endre (Corectorul); Tecsý Zsuzsa (Sevasta).

Cînd un text dramatic e scris cu mină inspirată, durează. *Ziariștii* e un asemenea text. A impresionat prin prospețime la premieră, impresionează și acum, după patru ani. Există în *Ziariștii* o simplitate și o spontaneitate a dialogului și acțiunii, un desen clar al conflictului și personajelor, o

elegantă bărbătească a expresiei, pe care nu le reamintim pentru a face o nouă analiză a piesei, și nici pentru a-i aduce elogii, ci pentru a sublinia că regizorul și actorii din Tg. Mureș au avut în fața lor un text dramatic sigur, o punte de încercare artistică solidă, trainic întemeiată.